

VEROORDEELD! WAT NU? 4 MANIEREN OM VERVROEGD VRIJ TE KOMEN

Origineel artikel verschenen in *Comeback* nr. 1, 2022
Laatste update: 11 maart 2022

Ook wanneer je straf onherroepelijk geworden is, oftewel definitief vaststaat, zijn er mogelijkheden om je straf in de buitenlandse gevangenissen te verminderen. De drie voornaamste opties zijn:

- Doorprocederen (hoger beroep, cassatie, herziening);
- Strafoverdracht; en
- Vervroegde vrijlating.

Dit artikel geeft voorbeelden van de laatste optie 'vervroegde vrijlating', namelijk:

1. Voorwaardelijke invrijheidstelling;
2. Gratie;
3. Strafkorting vanwege goed gedrag; en
4. Vrijlating op humanitaire gronden.

LET OP. Dit artikel geeft slechts een indicatie van de mogelijkheden. Het verschilt per land – of zelfs per deelstaat – welke regeling beschikbaar is en aan welke voorwaarden moet worden voldaan. Raadpleeg daarom altijd een lokale advocaat voor een gespecialiseerd én op jouw situatie toegesneden advies.

1. Voorwaardelijke invrijheidstelling

Voorwaardelijke invrijheidstelling (v.i.) houdt in dat je een deel van je gevangenisstraf buiten de gevangenis doorbrengt. Gedurende dit laatste deel van je straf moet je aan bepaalde voorwaarden voldoen, als je deze schendt moet de overgebleven straf meestal alsnog in de gevangenis worden uitgezeten. Vrijwel altijd geldt de algemene voorwaarde: geen strafbare feiten plegen. Daarnaast kunnen bijzondere voorwaarden worden opgelegd, zoals bijvoorbeeld: contactverbod, meldplicht, dragen van een enkelband, behandelverplichting en uitreisverbod. De gedachte achter de v.i. is bevordering van re-integratie van de gedetineerde in de samenleving, om herhaling van strafbaar gedrag te voorkomen.

De v.i.-procedure verschilt per land, maar de meeste regelingen kennen deze onderdelen:

- Vrijwel altijd moet de veroordeling onherroepelijk zijn (dat wil zeggen dat er geen hoger beroep of cassatie meer open staat en dat de veroordeling daarmee definitief is);

- Voorwaarde is voltooiing van een minimumperiode van je straf in detentie, vaak landelijk bepaald op bijvoorbeeld $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{2}{3}$ of $\frac{3}{4}$;
- V.i. moet meestal worden aangevraagd, in een beperkt aantal landen wordt v.i. automatisch verleend;
- Bepaalde categorieën strafbare feiten, zoals terrorisme, drugs- of zedendelicten zijn soms uitgesloten van v.i.;
- Je gedrag tijdens detentie (incidenten; deelname aan werk/ opleidingsprogramma's) kan bepalend zijn voor toekenning van v.i.; en
- Een vaste woon-/ verblijfplaats in het land van detentie is meestal een voorwaarde voor v.i. Buitenlandse gedetineerden maken soms gebruik van een garantstelling.

Een nadeel van v.i. kan zijn dat je in je eigen levensonderhoud moet voorzien, terwijl het moeilijk is om werk/onderdak te vinden en een uitreisverbod zorgt dat je het land niet mag verlaten. Buiten de Europese Unie is strafoverdracht van de voorwaardelijke straf bovendien vaak niet mogelijk. Als je van plan bent om v.i. aan te vragen, is het dus raadzaam om na te denken over hoe je het leven buiten de muren gaat inrichten en betalen en of de vrijlating effect heeft op een eventuele strafoverdracht.

Dominicaanse Republiek: v.i. (*libertad condicional*)

Na het uitzitten van de helft van de straf kan v.i. worden aangevraagd.

Voorwaarden voor v.i. zijn:

- Betaling van een eventuele boete;
- Een sponsor/garantsteller (zonder strafblad) voor werk en accommodatie; en
- Goed gedrag tijdens detentie.
- De directeur van de gevangenis stuurt de rechter een verslag van het gedrag in detentie.
- De straftoepassingsrechter (*Juez de la ejecución penal*) beslist op het v.i.-verzoek.
- Bij afwijzing van het verzoek, kan 3 maanden na de afwijzing een nieuwe poging worden gedaan.
- Bij goedkeuring worden een uitreisverbod en maandelijkse meldplicht opgelegd.
- Bij het plegen van een nieuw misdrijf wordt v.i. ingetrokken.

Turkije: v.i. (koşullu salıverme / şartlı tahliye)

Goed gedrag in de detentie is een van de belangrijkste voorwaarden om in Turkije voor v.i. in aanmerking te komen. Wanneer de gedetineerde in de gevangenis zich niet schuldig heeft gemaakt aan een strafbaar- of tuchtrechtelijk feit, wordt aangenomen dat sprake is van goed gedrag.

Het soort strafbare feit is bepalend voor het moment dat v.i. kan worden toegekend:

- 'Reguliere' strafbare feiten: ½ van je straf;
- Gewelds- en levensdelicten: ⅔ van je straf; en
- Zeden-, drugs- of terrorismefeiten: ¾ van je straf.

Ook bij een levenslange gevangenisstraf kan v.i. worden verleend, namelijk na voltooiing van een deel van de straf, variërend van 24 tot 40 jaar.

De leiding van de penitentiaire inrichting stelt een rapport op over de v.i. van de gedetineerde. Het rapport is een weergave van het gedrag van de gedetineerde gedurende de detentie. De executierechter beoordeelt het rapport en geeft een gemotiveerde beslissing om v.i. toe te kennen, of af te wijzen. Tegen een afwijzing kan men in hoger beroep.

2. Gratie

Gratie (of: pardon) is vermindering, verandering of kwijtschelding van een straf die de rechter heeft opgelegd. Gratie betekent letterlijk: "genade". In sommige landen wordt gratie verleend door het staatshoofd (de koning(in), sjeik, emir, president, of de gouverneur). In andere landen is het toekennen van gratie ondergebracht bij de justitiële autoriteiten. Gratie kan in één keer worden verleend aan een bepaalde groep veroordeelden (bijvoorbeeld ter ere van een nationale feestdag of geboortedag van het staatshoofd), of specifiek aan één individu.

Thailand: Koninklijk Pardon

Thailand kent twee vormen van koninklijk pardon (KP). Een KP kan zowel voor een individu, als een grote groep gedetineerden worden uitgesproken.

Individueel KP

Een individueel KP moet worden verzocht door de gedetineerde zelf, een familielid of een diplomatiek vertegenwoordiger.

Als de rechter een gevangenisstraf heeft opgelegd kan het KP worden aangevraagd zodra de straf onherroepelijk is, het verzoek is niet gebonden aan een termijn. Indien de rechter de doodstraf heeft opgelegd moet het verzoek binnen 60 dagen nadat het vonnis bekend is gemaakt, worden ingediend.

Een individueel KP wordt slechts in zeer uitzonderlijke gevallen verleend, bijvoorbeeld als de gedetineerde (of een familielid) ernstig ziek is.

Collectief KP

Collectieve strafvermindering vindt in Thailand veelvuldig plaats op speciale dagen, bijvoorbeeld de verjaardag van een (voormalige) Thaise koning. Voor de pandemie was er gemiddeld 1 KP per jaar, maar zowel 2020 als 2021 telden 2 KP's.

Óf je voor strafvermindering in aanmerking komt - en zo ja, in welke mate - is afhankelijk van je classificatie in de gevangenis en het gepleegde feit. Er zijn zes verschillende classificaties van bad tot excellent. Hoe beter je class, hoe meer strafvermindering, dit kan variëren van 1/6e tot 1/2e van de opgelegde straf. Naast de classificatie is ook het strafbare feit van invloed op de (mate van) strafvermindering. Zo zijn bepaalde zedenfeiten bijvoorbeeld uitgezonderd.

Indonesië: Gratie (grasi)

Een gratieverzoek kan worden ingediend bij een gevangenisstraf van ten minste 2 jaar, of de doodstraf. Elk gratieverzoek wordt individueel beoordeeld. Omstandigheden die hierbij een rol kunnen spelen zijn: getoond berouw, inzet voor rehabilitatie (wat voornamelijk wordt getoetst aan de hand van het gedrag in detentie) en de aard en ernst van het gepleegde delict.

Het gratieverzoek kan worden ingediend door de gedetineerde, een familielid, of de juridisch vertegenwoordiger (advocaat) van de gedetineerde. Het Hooggerechtshof (Mahkamah Agung) geeft de President (niet-bindend) advies over het verzoek. De President beslist op het verzoek.

Let op: een gratieverzoek kan slechts éénmalig worden ingediend!

Verenigde Arabische Emiraten: Gratie ('afw')

In de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) kan een gratieverzoek worden ingediend door de gedetineerde zelf, een eerstegraads familielid of door een juridisch vertegenwoordiger (advocaat).

Het verzoek wordt gericht tot de emir/sjeik van een specifiek emiraat, en ingediend bij de advocaat-generaal. Bij veroordelingen voor drugsfeiten wordt het verzoek gericht aan Sjeik Khalifa bin Zayed bin Sultan Al Nahayan (de president van de VAE) en daarnaast de emir van Abu Dhabi. De rechter in Abu Dhabi is namelijk bevoegd voor drugszaken in alle emiraten.

In de VAE wordt gratie verleend op een van de drie grote feestdagen:

- Eid Al Fitr (het Suikerfeest dat ter afsluiting van de Ramadan wordt gevierd),
- Eid Al Adha (het Offerfeest), of
- de nationale feestdag (2 december).

Het is dan ook raadzaam om een gratieverzoek ongeveer twee maanden voor een feestdag in te dienen. Een gratieverzoek kan meerdere keren (oneindig vaak) worden ingediend.

Het verzoek wordt beoordeeld door een commissie. Vlak voor, of op de feestdag worden de lijsten bekend gemaakt, met daarop de namen van degenen aan wie gratie is verleend.

3. Strafkorting op grond van goed gedrag

De naam zegt het al: in sommige landen kan je bij goed gedrag straffkorting 'verdienen'. Het volgen van een opleiding, het verrichten van arbeid of deelname aan een speciaal programma kan hieraan bijdragen. Als je je misdraagt, kan dat consequenties hebben voor de straffkorting.

Paraguay: *Beneficio de redención penal*

De regeling van straffkorting in Paraguay houdt in dat, voor elke 3 dagen arbeid/studie (van 8 uur per dag) de veroordeelde 1 dag straffkorting krijgt, mits:

- Een gevangenisstraf van 3 jaar of meer is opgelegd; en
- De veroordeelde de hoogste of één na hoogste classificatie van gedrag heeft in detentie.

De gevangenisautoriteit moet een overzicht aanleveren met de dagen waarop de veroordeelde gewerkt/gestudeerd heeft. De rechter van strafftoepassing (*juez de ejecución de pena*) beslist. De *redención* kan meerder keren aangevraagd worden.

4. Vrijlating o.g.v. humanitaire redenen

Bij specifieke 'humanitaire redenen' zoals ernstige ziekte, ouderdom of de zorg voor minderjarige kinderen, kan soms een verzoek worden ingediend om eerder vrij te komen.

Verenigde Staten: *Compassionate release*

Iedere staat heeft eigen regelingen voor vervroegde vrijlating. Ook federale veroordelingen vallen onder een eigen, landelijke regeling. Veel voorkomende humanitaire gronden zijn: ouderdom en ernstige ziekte. Ook kom je vaak pas in aanmerking wanneer je een bepaalde minimumperiode hebt uitgezeten.

Compassionate release vraag je aan bij de gevangenisdirecteur. Via verschillende personen in het gevangeniswezen – die allemaal hun fiat moeten geven op het verzoek – wordt het verzoek aan de rechtbank voorgelegd, die uiteindelijk op het verzoek beslist.

Verzoeken om *compassionate release* worden slechts zeer zelden goedgekeurd. Het heeft dan ook de sterke voorkeur om het verzoek met een gespecialiseerde lokale advocaat in te dienen. In ieder geval is van essentieel belang dat de aanvraag wordt ondersteund met beschikbare 'bewijsstukken'. Bijvoorbeeld, bij een medische aandoening, vermeldt het verzoek de diagnose, het type, locatie en betaling van de benodigde behandeling. Wordt de aanvraag ingediend vanwege het overlijden van de verzorger van een minderjarig kind, dan is een overlijdensacte noodzakelijk.

Advies lokale advocaat

Vraag je lokale advocaat om persoonlijk advies, bespreek daarbij in ieder geval de volgende punten:

- Voorwaarden en consequenties;
- Voor- en nadelen;
- Slagingskans;
- Verschillende stappen en duur van de procedure; en
- Vroegst mogelijke moment dat het kan worden aangevraagd.

NL - Voorwaardelijke invrijheidstelling

EN - Conditional release / parole

FR - Libération conditionnelle

SP - Libertad condicional / liberación condicional

NL - Gratie / pardon

EN - Clemency / pardon

FR - Grâce / pardon

SP - Gracia / indulto

NL - Strafkorting / strafvermindering op grond van goed gedrag

EN - Good time / time off for good behavior

FR - Remise de peine / réduction de peine pour bonne conduite

SP - Reducción de condena / redención de pena por buena conducta

NL - Vervroegede vrijlating op grond van humanitaire redenen

EN - Compassionate release

FR - Libération pour des motifs humanitaires

SP - Liberación por razones humanitarias

NL - Kom ik in aanmerking voor ...?

EN - Am I eligible for ...?

FR - Est-ce que je suis éligible pour ...?

SP - ¿Soy apto para ...?

NL - Wat zijn de voorwaarden voor / consequenties van ...?

EN - What are the conditions for / consequences of ...?

FR - Quelles sont les conditions pour / conséquences de ...?

SP - ¿Cuáles son las condiciones para / consecuencias de...?

NL - Wat zijn de voordelen en nadelen van ...?

EN - What are the pros and cons of ...?

FR - Quels sont les avantages et les inconvénients de ...?

SP - ¿Cuáles son las ventajas y desventajas de ...?

NL - Wat is de slagingskans van ...?

EN - What is the success rate of ...?

FR - Quel est le taux de réussite de ...?

SP - ¿Cuál es la tasa de éxito de ...?

NL - Hoe en waar vraag ik ... aan?

EN - How and where do I request ...?

FR - Comment et où puis-je demander ...?

SP - ¿Cómo y dónde solicito ...?

NL - Wie of welke instantie beoordeelt ...?

EN - Who or which authority will decide on ...?

FR - Qui ou quelle autorité statuera sur ...?

SP - ¿Quién o qué autoridad decidirá sobre ...?

NL - Uit welke verschillende onderdelen bestaat de procedure?

EN - What are the different parts of the procedure?

FR - Quelles sont les différentes parties de la procédure?

SP - ¿Cuáles son las partes diferentes del procedimiento?

NL - Hoelang duurt de procedure?

EN - How long does the procedure take?

FR - Combien de temps dure la procédure?

SP - ¿Cuánto dura el procedimiento?

NL - Aan welke voorwaarden moet ik mij houden gedurende mijn proeftijd?

EN - What conditions must I respect during the probationary period?

FR - Quelles conditions dois-je respecter pendant la période probatoire?

SP - ¿Qué condiciones debo respetar durante el período de prueba?

NL - De enkelband

EN - The electronic bracelet

FR - Le bracelet électronique

SP - La pulsera electrónica

NL - De proeftijd

EN - The probation period

FR - La période probatoire

SP - El período de prueba

NL - Wat is de status van mijn verzoek? Hoe staat het met de voortgang van mijn aanvraag?

EN - What is the status of my request? What is the progress on my application?

FR - Quel est l'état d'avancement de ma requête?

Comment avance ma demande?

SP - ¿En qué estado se encuentra mi solicitud? ¿Cual es el progreso de mi petición?

NL - Goedgekeurd / toegewezen

EN - Approved / granted

FR - Approuvé(e) / accordé(e)

SP - Aprobado/a / concedido/a

NL - Nog steeds in behandeling

EN - Still pending

FR - Toujours en attente

SP - Aún pendiente

NL - Afgekeurd / afgewezen

EN - Denied / rejected

FR - Refusé(e) / rejeté(e)

SP - Denegado/a / rechazado/a